

طاشينك
روزنامه
صاحبزاده: هژند داموريان: اديب

"TACHINK"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN POLITIQUE & LITTÉRAIRE
Imprimerie Mamourian
SMYRNE

10 ՓԱՐԱ

ԳԱՇԻՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏՐԳ.	ՎԵՑ.	ԵՌ.
ԻՋՄԻՐ	80	40	20 1/2.
ՊՈԼԻՍ ԵՒ ԳՈՒՍՈՒ	108	54	27 1/2.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ	25	13	30 1/2.

Նամակները պէտք է ուղարկւի «ԳԱՇԻՆՔ»-ի
Խմբագրութեան
Rédaction du journal Arménien
«TACHINK»-Smyrne

Ձի հրատարակումը ձեռագիրները չեն վերադարձուիր

10 ՓԱՐԱ

ԳԵՌՈՒԹԵԱՆ "ՊԱՋԱՌ" ԱՆ

Ձմեռը յանկարծակիի բերաւ մեզ նորէն՝
կըր ամէն ժամանակէ աւելի ազդարար-
ուած էինք անոր վերահասութեան մա-
սին:

Ազգային մամուլին սխանակներէն ա-
մենիւն ի վեր հրաժարուած կոչերը կարծես
անուշադրաւ անցած ըլլալին, Արեւ-
ելի թատերաբեմէն հասած օգնութեան ա-
զգայնները, վերադարձներու աղիւսարը
ու թախանձաղին ծայրերը կարծես արձա-
գանդ գտած չլլալին մեր սրտերուն մէջ՝
այնքան գանդաղ չարժեքանք կամ աւե-
լի ճշտ՝ այնքան անխորժ մնացինք,
ձմեռուան անխուսափելի խտուրտներէն
բուն դէմ ապահովուելու համար պաշտպա-
նութիւնը կրկին անսահման թշուառու-
թեան:

Եւ հիմա երբ ձմեռամեծութիւն քաջաները
կը սկսին վազել, երբ ցուրտը մեր պատու-
հաններէն ու մորթիներէն ներս կը թախան-
ցի, երբ անձրեւները մեր պատասպարուած
գոլորտներէն վրայ կը տեղան, երբ
մտալ ամպերը մեր հորիզոնները կը մը-
թագեն, հիմա մտքերս կ'ընտան, յան-
կարծ, թէ անդին մերի, անտի, անպա-
ղտապ ամբարներ կան եղբայրական, ու-
րաք դատաւարաւորած են իրենց քան-
դուած օճախներուն մոխրակայտին վրայ,
ամբողջ ձմեռուան մը արհաւիրքը գիմա-
զաւերու...

Հիմա մտքերս կ'ընտան ասիկա, ու
կրար կ'անցնինք... Եւ ուշացած անա-
պարանքի մը մէջ ջրածղական շարժում-
ներ կ'ուրուաղենք:

Անուշտ, կրկնալի բան մըն է մեզի
համար հաստատել թէ Կոստանտնուպոլիսը
Արեւելեան հաստեցումի գործին մէջ
կրնէ հողին անկեղծութեամբ անկեղծութիւն
ու անտրոգութիւնը չի դնելէ զատ, չու-
նեցաւ գոնէ վեհանաճ մարդասիրութիւնը
վերադարձներուն գոլորտները ապահովելու
նիւթական լաւագոյն հնարաւոր պայման-
ներու անխնայ ու անխնայաբար ստեղծա-
գործութեամբը:

Բայց այդ մասին ա՛յլ աւելորդ կը սե-
պնք փոխել, դի ամենէն հասկցուած է
այդ կէտը, և հասարակ-տեղիք դարձած
ճշմարտութիւն մը կրկնելու, յեղեղելու
պէտք չի կայ:

Մենք մեզի նայինք, և մեր ցաւին
հանդէպ մեր խի ցոյց տուած անգագայու-
թիւնն ու անտարբերութիւնը ողորմեք:

Երազիները հաղորդեցին արդէն Առա-
նայէն հասած վերջին վրդովիչ լուրերը:—
Տեղադատարան անձրեւներէ յառաջացած
համայնածախ սահանքներ տուեր տարեր
նա Մերսին-Ատանայէն կրկնութեան գիծը:
Կերակուելով որ ինչ կըսէ ըլլալու է վի-
ճակը այն ողորմելիներուն, որոնք խառ-
խուղ ու ազգուն պատասպարաններու
տակ կ'ապրին, գետնի վրայ, ամէն հովի-
թէ ու հոսանքներէ քշուելու ենթակա...
Այսքան հանգամանակներու ու նպաս-
տի կոչերէ ու ձեռնարկներէ կտրել, տա-
կաւին կը գրին Ատանայէն, թէ զգեստի,
կոշիկի, վերմակի կարծած անհամար թըշ-
ուառներ ու թշուառներ կան հոն...
Հապա ինչ է արդեօք նահանգին ներքի
գիւղերն ու քաղաքները երեսի վրայ մը-
նացած որբերուն ու որբեայրներուն վի-
ճակը...

Կարծիք արհաւիրքէն վերջ՝ ձերմակ
արհաւիրքի տակաւնաւն պիտի ըլլանք
քիչ ատենէն. մարդուն վայրագութենէն
նողարարները բնութեան խտուրտներէն
բէն պիտի մեռնին...

Լոյն մահացումի այդ անաւոր եղբեր-
գութիւնը չսկսած՝ ազգը գերադոյն, ճշդ-
նաժամային ճիշդ մը թախանցէ՝ կրկին
վերադարձներուն գոլորտները ապահովե-
լու համար ամբողջ ձմեռուան մը սպառ-
նալիքին դէմ:

Պոլիս՝ այս մահացումի մամը՝ ջանքեր
կ'ըլլան վերջերս հանդիմանելու ու վերմակ
զրկելու համար Ատանա: Հոս, Իզմիրի
մէջ ալ ատենց նման ջանքերու խօսքն և-
զաւ քանի մը չարաժ մասը: Պէտք է
չարունակել այդ ուղղութեամբ սկսուած
շարժումները, շարունակել ու լրացնել,
տեղեկային փութկոտութեամբ մը:

Երէկ երկու Հայ օրիորդներ ներկայա-
ցան մեր խմբագրատունը, և «Գլխութեան
Պաշտպան» մը գաղափարը պարզեցին մե-
զի: Այդ գաղափարը յաջողած է Իզմիրի
Հայունիներու շրջանի մը մէջ որ կ'ուզէ
մարմնացում տալ անոր կարելի եղածին
չափ չուսով: Բազմաթիւ օրիորդներ ձե-
ռագործներ պատրաստած են եղեր
ծախուելու համար «Պաշտպան» մէջ որուն
հասցիքը անմիջապէս պիտի գրուի Ա-
տանա:

Այս առաջարկը լոյսով օրիորդները մեծ
վստահութեամբ ունենաց կը թուին իրենց
գաղափարին յաջողութեամբ, և իրենց
ձեռնարկը աւելի արդիւնաւոր ընելու
համար կը վստահին միջազգային նկա-
րագիր մը տալ անոր, դիմելով տեղացի
օտար հարուստներուն, խանութներուն
և տուհարական հաստատութիւններուն
ալ, ճիշտ այնպէս, ինչպէս կատարուեցաւ
Գահրիբի և Աղեքանդրի մէջ:

Մեզի կ'ըսէ խմբագրութեան համաձայն
թարգման հանդիմանալով այս գեղեցիկ
առաջարկութեան, կը յուսանք որ Իզմիր-
ի ձեռնառ շարունակելով իրենց աջակցու-
թիւնը ինչ գնաւոր նախաձեռնութիւն
ստանձնող օրիորդներուն, լաւագոյն սրդ-
մաններու մէջ կազմակերպուելու և յաջո-
ղութիւն մը ընելու համար այս Գլխու-
թեան «Պաշտպան»:

ԱՌԻՐԷՆ ՊԱՐԹԵՆԻԱՆ

ԱՆՈՐԹՅՈՒՆ Է ԼՈՐԹՅՈՒՆ...

Անուշտ է լուրջ այս իրիկուն և սըղաւոր-
Գեղեցիկութիւն մ'իջնայեալ աներ հազուած և պերճ,
Ան կը յամէ՝ տաղանայութեամբ իմ մտքի մէջ:
Յուրաքանչեւ իստանպուլէն և արտաւ՝ որ
Անտանայից կընէ Յոյսի ծիւղ ու ծաղիկ,
ու կերպիւր մոլորակի թափալ մ'իմէ լիքս:
Անուշտ է լուրջ այս իրիկուն և վստահաւոր

Անկրկնելի ալիքն անա կուգայ վերին,
Փրկելու ծառ, լաւատարայտ ազատութի
Երկնայեցիք. — Հասանքն ուժեղ թուի —, ու մը
Թողուր տարուի, խնկերու պէս, Սըղաւորին
Դէպի եղբայրն ու դէպի ծով:

... Անա կոծով

Ու կրկնով կը լեցուի ծոցն արտաներուն՝
Այժմ ո՞ր կողմէնք մեզ օգնութեան. այն մէջն՝ որուն
Մոտեցնող անունն յոյգրին մէջ մեր: Ան, ըսէք, գո՞ր
Կանգնող յոյսն հոգեվարքին մէջ մեր գաւառն:
Երկնայեցիք որուն ժրտաւ անձրեւն ըզմեղ այն ան
Հային յոյսն Սոյազ կարօտ: որուն արեւ
Ձի հոյեցող մեր սիրտերուն ձիւնը դրածուն
Երկնայեցիք որուն լուսինն հիւզին չի վանց մեզն:
ու չի լրացող ճրագին տակ յի՞ պիտի ստանգուն:
Որո՞ւ դիմենք: Գո՞ւժ անգունը՞նք՝ Երկնայեցիք
Բայ՝ դիմելին մեր կապան: հոն լայնաշուրթն:

Անուշտ է լուրջ այս իրիկուն և սըղաւորութի
Փառապանքն. Ե՛ն, չու՛տ, գործի՛ն ծովուն չափ խոր,
Եւ երկնայեցիք չափ լայն փոս մը լայնք այստ:
Անա՛ կուգան Հազարներով և բիւրերով

Կտրելու մէջ դիմադրել՝ լեցուած ողբո՞յն:
ու կը թընին ձիւնն անգամ ծանրութենէն
Այս անտարտա՛ ու գայրեցի մը մարդկային
կը ճընել: Գաղափարի մեծութիւնն անուշտ
Անս պատրաստ՝ փո՛սն ինչպէս վիճ մարմնակալուչ,
— Երկնայեցիք մը պէս անպարք ու խաւարին
Դիշեր տանն բացուած երկու ուխտաւորին —,
Գիւնաւորն, մարդկային՝ զայն (Ինչ վայելուչ
Եւ սրբաւորն հանգստաւոր մը: Են, Եղբայր —)
Մարդկային զայն և մարմնակալն այս եղբայր
Չեղեցիք կարգաւ, այսպէս, անգոր, բով բով:
Գրկելուն տակն ալ մէջ մէկ կոշա նոյ՛ իբրեւ բարձ...
Անուշտ է լուրջ այս իրիկուն, մահուան չափ լուրջ,
ու կը յամէ՝ տաղանայութեամբ փութկոտ շարժ:

ԳԱՐԻԲԷԼ ԽԱՆՔԵԱՆ

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(ԳՐԱՆԿԱԳԻՐ)

(Շար. Լախարի քիւնէն)

Գրական կը նմանցնենք այն մեղադրութեան
գոնադիւր փշուրներուն, որոնք իրենց
նեղադիւր կարգադրութեան մէջ՝ ճար-
տար պատկեր մը կը կազմեն, ու կը դի-
տես անոր անխախտ ցոյցներն. մեղա-
յիքի գաղափարը կուտայ Արփիարի քրո-
նիկը. անոր մէջ յիշուած Պէշիկթաշիկանը՝
չաղաղուն երկինք մը կը պարզէ, անոր
յիշատակը երգող է. ու թաղանթ յիշու-
լուն՝ թրքահայ թատերի պատմութեան
լուսապարկը կը ճառագայթէ իր սողերէն:
«Նոր թատեր», լայն քանի հին յիշա-
տակներու սրբալուրին վրայ կը բարձ-
րանայ: Այն Արեւելեան թատերն է Պէ-
շիկթաշիկան նոր գրողը կը գրողներ հայ
գրականութեան և հայ ոգիներու վրայ:
Հեթանոս Սրապիոն, լայնաշուրթ և
զործի մարդ, փորձ կը փորձէր, արքա-
յալակել չաղաղութեամբ, յեղափոխել մեր
հին ճաշակը: Հոն Արեւելեան կը ստեղծէր
Հայ գրականութեան և կը պարզէր նոր հո-
րիզոններ Հայ գեղեցիկ սեփական աշխարհ:
Թերզեան գրողային փափկութեամբ թրք-
թաղանթ սրտին յիշողը կը դնէ իր Ար-
շակին մէջ և Հայ երաժշտական հանձնարը
որ սկսած էր անձուկ գոնել երկնայեցի
դուռը, փորձ կը փորձէր Չախաճանի
ապաստանած՝ պանաղ Արշակի թեւերուն
վրայ դէպի այն լայնութիւններն ուսկից
կը ցնչէ սրտերն ու հոգիներն: Արփիար
կուս կը մնայ իր այս քրոնիկին մէջ, որ
ընդարձակ էջերու կարօտ է. լայն, միտ-
քը որոշ է, Պոլսու Հայ թատերական ալ-
չարքին չողը կ'ուզէ գրուածալ:

Պէտք է մտայնել ինչ որ տալով միտք
մըն է, գեղեցիկ արտադրութիւն մըն է:
Եթէ մտքը էք Պոլսու տեղաբնիկն թան-
գարներ, հոն համառ հայ մը կայ. ար-
ձաններու գեղեցիկութեամբ ճաշակը ալ
նուազած, իր վառութեան աշուրներով քնդ
կը նայի, ու թանգարանին մէջ մի սքան-
չելիք քնդ ցոյց կուտայ, Եթէ տեսնայ
գաղափարային գեղեցիկ վարդապետու-
թեան: Արփիար կը ծանօթանայ զայն, և
պէտք է որ ծանօթանայ. անդաւանդը
նոր յաշիւններու մէջ պէտք է որ կենդա-
նանայ: (Անցողակի բանք թէ ոչ միայն
ընտիր արձանագործ մըն է Ոսկան, այլ և
հնուտ հնարաւոր մը և իր այս յատկութիւն-
նը ցոյց տուած սուրբներու մէջ ըրած
հնազանդութիւններով: Ու էր էր թէ Պոլ-
սու թատերական չաղափարները միայն
երկու հարկու օրինակ տարադրելով այդ
կարեւոր գիւրքը որ կը պարզեցնէ Ոսկա-
նի և Հատիկի պէս հնազանդութեան այս-
րիւնը: Տաղանթի փշուրն մը ուր որ

տեսնէ, Արփիար զայն անխաճառք կը
դեմեղէ մամուլի էջերուն մէջ: Եւ Ոսկա-
նին հետ չի մոռնար գրուածալ մը հանե-
լու ճարտարապետ Յովսէփ Աղաւորի և
նկարիչ Սրապիոնի: Եւ այդ նկարիչը
ստեղծան Աղիզի համար «Բիւլետէն Այվա-
զուքի» մըն է:

Փոքրիկ տաղանդաւորներուն շարքին
մէջ մեծ տաղանդաւորներ կը մտնեն: Իր
օրով արդէն յայտնուած ու հոգաւորած էր
Նորայր Բաղանդաւորի տարօրինակ մտա-
ւորական հոյակապ կարողութիւնը: Ար-
փիար ամբողջ կենօք՝ ամէն առթիւ գնա-
հատած է այդ գրական մեծանուն վար-
դապետ լայնաշուրթ գործերն:

Ու 1884ին անոր վրայ գրիչ շարժե-
լուն, անտարակոյս դեռ իր քրոնիկի դիւ-
ցաղը կը սպառնար տաղանթ լայնաշու-
րութեան մեծ ուսմանը լլլալ. սակայն
նոյն խի այդ սկզբնական օրերէն, կարելի
էր անդադար թողուլ Նորայրի նման
վստաստաւորի մը վիճակը:

Նորայր յաւաքանակներէն դժգոհ է
մնացած ազգէն, և պատճառ ունի. ա-
ռաջ ու վերջ սրտամարմնի արտաւճ մը
ուսի աղիւն դէմ: Պատճառը Արփիարի և-
րիտաւորը հասակին՝ դրած քրոնիկին կը
հասկնանք: Տեղեք թէ ինչ կը գրէ. « Զը
մոռնանք ուրիշ վշտեր, որք կ'իջ սիրային
հին, բայց և այնպէս վիշտ են: Ինչդ՝ Նո-
րայր, որոյ լուրջներն ոչ միայն մեր մըտ-
քին վրդովեցին այլ մեր սրտերն ալ յու-
զեցին: Բազմաշարքար վստաստաւոր,
զանձ մը կը պարզէ աղիւն և ստէպ
կարօտ կը մնայ պատառ մը հացի: Բայց
միթէ՛ այս է իւր մեծ դժբաղդութիւնը:
Չեմ կարծեր: Մեր գրականութեան այդ
հոյակապ անձնաւորութիւնը հրաւիր կընդու-
նի մենամարտի, բայց ո՛ր են այն տա-
ղանդներն որք կարեւոր գէթ թողան նը-
մանութիւն մը խի ունենալ Նորայրի տա-
ղանդին հետ: Ո՛ր գոնէ իւր նմանը: Այս
է դժբաղդութեան մեծագոյնը, մարտնչ-
չիլ փոքր էսկաներու դէմ:» Անտարակոյս
այդ փոքր նուազութիւն է: Պրոստանայ բա-
նարանի հեղինակ ու Մոլոքի թարգմանիչ
Նուազարը որ իր համարելի գրական ջա-
նասիրութեամբ անտարակոյս պէտքը չէր
ուղիւ չափուել հոյակապ տաղանդի մը հետ:
Խօսքը դարձաւ քրոնիկայր Արփիարին
յանձնէք: «Ինչ կը գտնուին տա մեզ լեզ-
ուագէտներ որք այնքան խղճաւոր լինին
որպէս Նորայր: Դեռ պատմիկ արդէն մա-
ղաղակներու ընթերցմամբ աշխարհ տկա-
րացած էին: Տաղալ ու ձեռագիր, Ս. Դա-
գարու մատենագրարները կը լալէր մը-
տօք, սքանչելի յիշ լուրիւսներ գարաւոր-
ուած: Դասն և չորս տարեկան դեռ չկար
և արդէն իւր վրայ հրաւիրած էր Հ. Ար-
սէն Բաղրատունիի գաղափարներ: Պաշտէ
թարգմանութեան մէջ արժիւ յաշիւն
վրդապետներ սարգած էին, այսպէս լայնք,
և Նորայր կը գտնուի գանձեր: Անթիլիմ
Արթիւն աղալ» կ'ըսէր անոր Հ. Բաղրա-
տունի, գործնելով ուսման: Բաղրարը, ու-
րոյ ծրարներ Պ. Նորայր արդէն դժած էր
և աշխատութեան ձեռնարկած, բոլոր
վստէին յիշութեան անտարակոյս կը լինէր:
Եւ յետոյ, տեսնելով գիւրքը Պոլսու անկա-
ներն ման գալ, տեսնելով սրտալի, Հա-
յաստանցի կրկնութեան տեսիլ, բառ մը խոնդ-
րել, նշանակութիւն մը տուող: Այդ-
քան խղճով, այդքան խելով աշխատու-
թիւն մը մեզ սքանչալուցում կը պատճառէ,
և մենք սիրահարք Նորայրի՝ կողմ վստա-
հութեամբ կը պաշտենք գնա: «Բայց կը-
սէր, ինչ է այս ըրածս, դեռ ոչինչ. բառ-
գիրքս վերջանայ, երբեք չեմ մոռնիւ, եր-
բեք վստէնայ, պարտիմ Հայաստանի ա-
մէն անկեղծներն և ընծայեմ Հայոց ազգին

կատարեալ գանձ մը, որ գրաւական մը լինի ապագային, անցեալին միակերպ մը»։ Արդիւս կը պնդէ որ ոչ ոք կուրորդ է գրական մեծամարտ մը ունենալ այդ վարակաւն հետ։ Ու նշանակելու կէտ մը կայ վարակաւն խօսքին մէջ։ Դեռ գործելու խոստում մը ունի, իր հոյակապ ու անզուգական բառաքանը իրեն համար մեծ նշանակութիւն մը կ'ունի, մեծ գործունէութիւնը ապագային մէջ կ'երազէ տեսնել, սակայն մենք ասիմ կ'ունենանք անդրադառնալու կարեւոր գրական կէտի մը վրայ, և ապագայցանել թէ նորայր կը նստան աշխատելու որ մեր երկրի մէջ հողիւ մակերեսային տեղումներ ունեցեր են։ Բոլոր ինքնին գանձ է, անիւ գանձ չքաղողն է գաղափարակին։

Նման գծողութիւնն ենթակուած էր նաև հանրածանօթ Արմենակ Հայկունին, գրողներու մարտնչութիւնը եղած է զրկումի սանձանքը։ Ու եթէ անոնց վրայ գործողութիւնը մը գտնուի, սիրտ մը միայն սպասէ անիւ, նիւթական օգնութիւն կուրելի չէ, վասն զի ստան չունեցողին սիրտ է տրուած, և անարտայնայն ստան ունեցողին։ Մեծամարտութիւնն մը համար ճիշտ չէ՝ այս։ Հայ համայնքը չկրցաւ վարձարել Արմենակ Հայկունիի վաստակները։ Ստանձնիկի վերջնաժամը մին աշխարհի տուած է չարարութեամբ գրողներին համար։ Նշանակելի քրոնիկ մը կ'ընդունին Հայկունիի մասին գրուածը։ Կը զի ու կը պատճառաբանէ Արմենակը այսպէս։ «Գրողը հայկերու համար անտեսելի է չղթալ է՝ ընդունուած բարիքի մը յիշատակը։ Ապրելու իրաւունք ունին և սա։ Կայն, ո՛վ որ իրենց պատճառ մը հայ կուտայ, պէտք է բարեբար կոչուի, և անոր կրօնականութիւնը մնան։ Արդար է՝ եւ իր վրէժը լուծելու համար «Աշխատանք» հրատարակ կը նստէ։ Մարդիկ ուսերնին կը թօթուեն և չեն յիշեր իսկ կենդանի է թէ մտած յուսահատ թշուառներու աշխարհայացքը որ կը յիշեցնէ մեզ տարազող Արմենակ Հայկունին։ Կտրուած նոյն դէմքերը կը տեսնենք աշխարհու առաջ, նոյն ծայրն է որ կը հնչէ մեր աւանդներուն հետ։ Բայց եթէ «Աշխատանք» ի խրատները իւր ցաւը մէջ, որ սերունդի մը ցաւն են, չի գտնիր կարելից սիրտ մը, Հայկունի աւելի յուսահատ, կը գանգատէր Արարիկին դէմ, բայց կը գտնէր մարդասէր սիրտ մը, սուրբ հոգի մը որ կ'արտասուէր Հայ երիտասարդին հետ և իւր աղքատիկ քսակը կը պարզէր տաբարազ գրողներին առաջ։ Խրկման ճիշմարիտ Հայ ու Հայր, կը վշտացնէր վրէտահար սրտերու, կուրար անոնց հետ, կը միմիկարէր անկրօնին, ու չէր պահանջեր կրօնապարտութիւն»։ Արմենակ իր այս քրոնիկով հոգեբանական փափուկ հարց մը կ'ուզէ յուզել։

Գրողը աղքատը պէտք չէ երախտագէտ ըլլալ իր բարեբարին։ Միտքը այս է, բայց քանի որ աղքատին հանդէպ հաւուստը քար սիրտ մնալով, վատ կը համարուի, և աղքատը անոր մասին ատելութիւն մը կը զգայ, իր կեանքը փրկելու համար ինչպէ՞ս կարելի է որ բարի չի մտածէ, և անոր համար ազնիւ զգացմունք մը չունենայ, այն զգացմունքը զոր կը կոչենք երախտագիտութիւն։ Թէ կարելի է բարեք ընել

և երախտագիտութիւն չարանք, այդ ուրիշ հարց, համայնքում այդ մտքին։ Եւ արդէն ի գործ է տարանք, երախտագիտութիւնն և բարեբարութիւնն համահաստատոր հաղուստիւ բաներ են դարձած։ Եւ թէ ինքնուրոյն Հայրիկ գրողական վեհանախնայնէ մղուած երախտագիտութիւնն ըստ չէր սպասել, ատոր ալ հաւատարմութիւնը պարտականութիւն մը չունինք։ Եւ եթէ իրօք այդպէս է, Հայրիկի քաղցր յիշատակը ընդ անդամ գնահատելի է մեր մէջ, վասն զի իր այդ յատկութիւնը կը համարուի այն ստան գրողական գիւյտակութիւն։ Կրօնք քսած է «Երգագրները երախտագիտութիւնն չեն փնտրել»։ Բայց քիչ են նման գիւյտակներ։ (Շարունակելի) ԱՍՏՈՒՆԻՆ

ՕՏԱՐ ԿԱՐԴԻՐԸ

ՄԵԾ ԶԱՐԴԷՆ ԵՏՔԸ

(Շար. քիւ 78)

Պ.

Զիս Մերսիսէն Պէրուի միակողմող խախտական շարժումն մէջ քառասուն հատ անհայր աղջիկներ կային։ Իսկէնտէրունի միակողմողները գտնուէր ինծի յանձնեցին։ Զարգեցնելու ազատուած այս պղծատիկներուն վրայ կը հսկէին երկու միակողմողները։ Անոնցմէ ոմանք կը քննատային տախտակաւ մին վրայ, ոմանք ա կ'երգէին։ Անոնց բոլորին ալ հայրերը ջարդուած էին Անտիոքի խախտներուն կողմէ։

Եթէ տարու նիւսը, գաղաղէմ տղեկ մը հագեցարքի մէջ էր նստուն սենեակներուն մէջ։ Անոր խոշոր սեւ աչքերը և նիւսընտ մարմինը հանդիսականներուն սրտերը կը յուզէր։

Երբ Անտիոքի մէջ Հայերու ջարդը սկսաւ, քրիստոնեաները պանդոկի մը մէջ ապաստանեցան։ Իսկոյն պանդոկապետը իր Հայերուն անօգնականութիւնէն ազդուած, զուրը զոցեց, և մարդասպաններուն ալ ըսաւ թէ պանդոկը սրտաւ էր։ Ժամանակ մը այս խորանակութիւնը խորեց խախտները, բայց վրէժը, իրենց արեւմտի թախտներուն տուրքներն ու գանակներովը վերադարձան, մասն առնողը և բոլոր քրիստոնեաները սպաննեցին։ Այս փոքրիկ տղան իր հօր բազկաց մէջ էր, պատուաւոր, տախտակի ջրերարն մը, որ կ'ունէր զարծուց, կծկեցաւ, և իր սղան փրկելու ջանքին մէջ հարուած հարուածի և սուր սրի տեսէ ընդունեց։ Երբ հայրն սպաննեցին և մարմինը զուր նետեցին պատուհանէն, տղան որուն արմուկը աղքէն կտրուած էր գնդակէ մը, կուրծքէն գարկին, երկու անգամ սրով հարուածեցին և ապա հօրը մարմինն և տեսէն մարմինը պատուհանէն զուր նետեցին։ Քրիստոնեայ գիտնիւրու կողմին վրայ կենդանի գտնուեցաւ անկուս։

Նոյն միջոցին ամբողջ Անտիոքի շուրջը կը թափառէր, «Քրիստոնեական պատմութիւնն էն նուիրական վայրերէն մին և Սր. Պօղոսի առաքելական ծառայողութեանց հիմնականքը»։ Քրիստոնեայ աղբիւր սպաննելով և Քրիստոնեայ կիներ ընտաբարկով, տեղւոյն կառավարութիւնը ամենափոքր ջանք մը չըրաւ ջարդը կեցնելու։

Ճակի մը — անտէր, և անդաշտական։ Ո՛վ կը հարցնէր, ո՛վ կը փնտրէ իրենց կամքը։ Ո՛վ գիտէրք մարդու տեղ կը զնէր, ո՛վ կը պաշտպանէր գիտնիւր անիրաւութեանց դէմ և ո՛վ թող կուտար իրենց, ինքնապաշտպանութեան միջոցներ որունելու։

Հայ չինականը ուրիշ բանի չէր ցանկար, բայց եթէ զինք հանդիստ թողուլ, իր կեանքին, պատուին և աշխատութեան արդիւնքին տէր, իր մարդկային և ընկերական ծախսատարներն էր, որով անկուս կարողանար խաղաղութեան մէջ ճգնել, արդատաւորել երկրը, բեղմնաւորել զայն իր արգասանող կեանքին պէս և իր արտադրողի և ստեղծանողի նախախնամական զերը լուրի ի գործ գնել։

— Աստուածը չարիսական, չարը խափանէ, այս ամենն աղէկ հոտ մը չկըր։ Դեռ չարովք մը տալէ մեծ ժողով մը ըրին Ախտակայ մէջ, աղալի տանը, Մուսաղային գլուխ ողջի մեծ արարողութեան

յու համար։ Տանիքից տարեկան ողջիկ մը՝ երկու օրուան մէջ երկուսն երկուսնուամբ լիւրեցաւ։ Եւրիկ երախտագիտագիկ մը, որ զինքը լիւր տալուց զերեւիտներուն գիտողից, քաղցրութեան մը ներկայութեան մերկացողին և անպակի կցանակով մը համարաւ մտադրելու, որ մարդ չի կրնար գրի տանել։ Հայ քահանայները իրենց եկեղեցիներուն մէջ չարարութեամբ սպաննուեցան։

Քաղաքակրթութեան հանդէպ այս բարբարոսութիւններուն համար՝ անպարկեշտ և անչարժ թուրք կառավարութեան պատասխանատուութիւնը արեւուն պէս ակնհայտ է, հետազոտութիւնը կը ցուցնէ թէ գաւառին գլխաւոր հանրային պաշտօնականը, Առանալէն միջեւ Անտիոք, լուստեղեկ էին թէ ջարդ պիտի ըլլար և զայն արդիւրու համար ու է ջանք չըրին, ու նոյն իսկ զինքի լայնութեամբ քաջաբերեցին խառնար և օղնեղին սնոր։

Իսկէնտէրունի և Հայկունի մէջ ալ ջարդ պիտի ըլլար, բայց երբ Անտիոք գիւհիւ պատմին խնդրանքով, Բրիտանական ինքնապետութիւնը մը յիշատէր զինեալ մարդիկ Մաքսիմ թնդանովով մը Իսկէնտէրունի ցամաք երան, ու թինիտիւրութիւնը վախցուց ամբողջ, որով թէ՛ Իսկէնտէրունի և թէ՛ Հայկունի ազատուեցած ջարդէն։ Սուրբ կառավարիչ ինծի ըսաւ, — Առանալէն մեծ ջարդին սկզբնաւորութիւնէն երեսուն օր առաջ Գաւառի մէջ կատարելապէս տեղեկ էին Մամուլտական ընկերութեան և Աղալի Համալի միւս գործակալներուն մարդասպան ծրագրերէն և Պօղոսը հեղինակութիւնները զգուշացուցին։ Գաւառի միւս թուրք գործակալին լոկ հաստատուն գիտողութիւնը՝ քաղաքը ամենափոքր խառնութիւնէն մը անցած վերկեց։ Առանալէն գործակալը կաշուութիւնը կառավարելու համար բաւական զօրք ունէր, բայց իսկոյն ամբողջ միջամտել մերկեց։ Չնայելով իր սրտը յանցանքին, ոչ միայն ձերբակալուած կամ պատժուած չէ ալ Առանալէն մէջ իր ստործանք կը պահէ տակաւին։ Դաւանքներ թողարկող կառավարիչն ալ ազատ է։

Քաղաքակրթութիւն աշխարհին ուղղուած խառնին այս վերջին մարդասպաններն զէմ յանդիման գինեալ Քրիստոնեայ աշխարհին պարտականութիւնը նկատի տանելով՝ Ամենիկեան ժողովուրդը պէտք է գիտնայ որ ջարդին պատասխանատուներն աղբիւրիկ իսկոյն մը կ'ախտուած չէ գիտ։ Կ. Պօղոսը մէջ, զօրագիտ մը, սիրտական խորհրդական մը և քանի մը անդապետներ կախուած տեսայ, բայց անոնք պատմուեցան խառն արեւն թափելուն և խառն հեղինակութեան զէմ գաւառիներուն համար։ Յունիսին, Քրիստոնեայ սպաննելու համար Առանալէն մէջ կ'ախտուած քանի մը մարդերը ջնջին և անշնան գիւղացիներ էին։ Զարդը կազմակերպող և խառնար սպաննելու, թաղելու և կործանելու զորդուող հարուստ և աղբիւրի սիրականները վրդովուած չեն։ Այս որդարողութիւնին շատերը առաջնակարգ փառաստաններ և հալածածատներ են։ Առանալէն և Թարսուսի մէջ ջարդին իրենց մասնակցութիւնը ապացուցանող լիստատ փաստերով անոնց անունները կ'առաւելուին հաղորդուեցան։ Անոնց ինքնութիւնը յայտնի է։ Գիտեմ պարագաներ՝ ուր թուրք պաշ-

տանները յարգողիցն հրապարակաւ անմեղ Քրիստոնեաներ սպաննող ուժնադրուաներուն լուծները վախճել Քրիստոնեայ պահանջով կառավարութիւնէն չձերբակալուելու համար։

Ճշմարիտ է թէ Առանալէն և Մէրսիսէն մէջ քանի մը լիւր Հայեր հին Հայկական պատկազմական երգեր երգեցին, ճշմարիտ է թէ «Յուսիս Կեսար» թատերական հանդէսին մէջ պարծենկոտ հայ և կանդեկցաւ և պոռայ թէ՛ թէ՛ Կեսար չընդունեց իրեն մատուցուած թաղը՝ սա. կայն Հայաստանի ապագայ թաղաւոր սիրտաւորի հայրենասէրներու կողմէ իր գլուխը գրուելիք թաղը չափաւ մերկէ։ Ճշմարիտ է թէ Առանալէն հայկական թաղը պաշտպանող և հարիւրաւոր թուրքի սպաննող երկու հարիւր երդուեալ Հայ հրապանակները կային։

Բայց Հայերու փոքրիկ լիւրութիւնը չարարարացի երեսուն հարար Քրիստոնեաներու սպաննութիւնը, անոնց տուներուն այրումը, կիներուն և տղաքներուն վրայ ի գործ գրուած վայրագութիւնները, և կեղեցիկներուն կործանումը և սրտապիծութիւնը և հարիւր մզն տարածութեան վրայ գտնուած զիւղերուն և ագարակներուն յայտնի աւարտութիւնը։

Տեսածներէն և լսածներէն վստահ և զայ թէ Աղալի Համալ և Մամուլտական ընկերութիւնը առաջուց խնամքով և կատարելապէս կազմակերպած էին ջարդը, Սուրբի սպառնալիցներէն մին, Քրիստոնեայ երկրներէ կառավարիչ, մեծ, սեւ, մորուս, սե. թուրք մը, Ալիուսիս էլ Քեսարիւ, Մերսիս, Առանալ, Թալուս, Անտիոք և բազում ուրիշ ազգական վարդապետներ հայերու ջնջումը ծրագրելով։ Զարդի միջոցին խառնար առաջնորդ տեղական պետներուն հետ խօսակցեցան։ Առաւօրէն զրամ կը վստահէր, և ուր որ կ'երթար, Մամուլտական ընկերութիւնը սրտը զօրծանելութիւն կը ցուցնէր և խառններուն զերբը հանդէպ Քրիստոնեայ կը սկսէր փոխուել։ Օգին մէջ սպաննալիք և սպաննութիւն կար։ Յիշելու արժանի է թէ իրերը որոնցով Առանալի ամբողջ իր Քրիստոնեայ զաներուն ուղեղները իր հարուածէր, զէպքին համար չլուծուած նոր զէնքեր էին։ Զարդէն չարախներ առաւ յայտնի էր որ Մամուլտական ընկերութիւնը՝ մեծ հարուածի մը համար պատրաստութիւն կը տեսնէր։ (Շարունակելի)

ՕՏԱՐ ԿԱՐԴԻՐԸ

ԿԱՐԴԻՐԸ ԿԱՐԴԻՐԸ ԿԱՐԴԻՐԸ
Ամենայն Հայոց Վեհ. Կարգիկիւր
հետեւեալ կրկնակի ուղղած և Առաջնորդ
Եկեղեցին։

Մամուլտ Գաւառի Քրիստոնեայ...

Գաւառացի և ամենայն, զի ազգի ազգի հեռութիւնք և ձեռադիր մատնանք յիշեցին և ի վստաւայս մեր մատնանք անուշադրութեան և ընդ երկար մնալով անխնամ ի փոխ և ի խնամ անխնամ կ'ընտանին և ոչնչանան։

Արդ՝ վստաւ ազատ պահելու ի կորստեան զնտութեան և զձեռագիր մատնանք այսու կոնդակաւ Մերով պատուիրակը գերաշնորհութեան ձեռու անօրինակ ժո-

— Ապա ի՞նչ ընենք, վրայ բերաւ Տէրաւոր, իր գիւղական միաբնակ տրամաբանութեամբ, հայու վիզը միշտ ծուռ եղած է, հայութիւնը ինկած, գերի։ Մեր ծովացեալ մեղաց երեսէն անօրինակներ լուծը մեղ ճնշած է ու կը ճնշէ։ Թէ որ կրնանք բան մը ընել, ընենք, բայց...

— Տէր Սարգիս, ի՞նչու չէ, ըսաւ Պարոն Միսաս, բերը՝ տարող խու կ'ունակին կը զնեն և ոչ թէ ձանկերաւոր կատակին։ Եթէ մենք լուծ համակերպող ըլլանք, ի հարկէ ատիկ տարբեր վիճակ մը չըլլար, ու մեղ ուրիշ բան չի մնար եթէ ոչ աղու պէս լալ մեր այդ վիճակին վրայ։

— Զին ու ջորին զը կուրին՝ էլը ոտքի տակ կ'երթայ, միջամտեց Ռէս Մարկիս։ Զեր և մեր աղքը կը թշուառան, մենք վրայ սկսի երթանք, և ատիկա առանց պատճառի չէ։ Մեղ զարնողը, փճացողը իր հակառակորդին սրտին և կենսական կրակին զարկած և վնասած կ'ըլլայ։ Մեր գոյութիւնը, մեր մնալը չմնալը, մեր կա-

“ԳԱՇԻՆՔ, Ի ԳԵՐԳՈՆԸ [7]

ՄԻՔ. ՆԱԲԱՆԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

(ՎԷՊ ԵՆՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՒՐԸ)

Ք.

— Ո՛վ, ատիկա կարելի չէր, և ոչ իսկ այդ աշխարհները այդքան բան պահանջելու յաւանքութիւն ունեցած էին։ Բայց բան մը որ անոնք առանց սրտաւորութեան և երկիւղի չէին կրնար մտածել, ասիկա անոնց կրօններուն անխուսափելի հետեւանքն ըլլալիք իրենց զստն կայու-

թիւնն էր։
Սակայն ի՞նչ կրնային ընել, չէ որ իրենց հայ, քայս և ֆալ ծնած ըլլալը զիրենք այդ բանին կ'ենթարկէր, ու կը զատապարտէր ստրկութենէ աւելի ծանր վի-

զովել յառնեալն ծխական եկեղեցիաց և ի վանորէից ինքնով զհաւթիւնս և զձեռնալի մատնանս, բայց յայնոցունց, որք համարին սրբութիւն, որձանապրկ զսահման մէջ մի եկեղեցւոյ և վանոց, որոյ սեպականութիւն համարի իւրաքանչիւր հետքիւն կամ ձեռագիր մատնան, և առաքել զայն յանուն Մեր ի սրահէ յապատիվ լինալի ի մատենադարանի և ի թանգարանի Մայր Աթոռոյս, յանուն վանոց կամ եկեղեցւոյն, որոյ սեպականութիւն են աշխարհի:

Ողջ լըրութ, զօրացեալ ի Տէր և օրհնայ ի Մէնջ: Ամէն:

ՄԱՏԻՆՈՍ Բ.

Կարողիկոս Ամենայն Հայոց

ՈՐԲԱՆՈՑ-ԱՐԶԵՍՏԱՆՈՑ

Ասանայի արկածեալներուն և ռուսական տրաքտիստի արագացիկ մասին Հ. Մամիկոնեան «Ահեստը»-ի մէջ հետեւեալ խառացի դիտողութիւնները և օգտակար քննարկութիւնները կ'ընեն.

Որքան ալ մեր ազգայնական ազգային և օտար մարդասէր շրջանակներու մէջ համագործակցած գումարները խոշոր ըլլան, ինչ կրնար ստիպել չարաւտի ապահովել Սասնայի զօրախում արկածեալներուն վիճակը: Այս պատճառով անհրաժեշտ է արտատական միջոցներ ձեռք բերել Սասնայի թշուառ Հայութեան անցեալ երկնական ծաղիկաւ կացութիւնը մերձաւոր ապագայի մէջ վերականգնելու համար: Արդարեալներու վերջնական երկու գաղափարներէն համաձայն ամենայն ալ կ'ընդունինք թէ որքանո՞ւն համար անհրաժեշտ է որքանո՞ւն արհեստանոցներ և տարեկաններ համար փափայկանալ և խառնուրդներ: Որքան այս և նման հաստատութիւններ չուտով հիմունքն, այնքան մեծ ծառայութիւն մատուցած պիտի ըլլանք մեր արկածեալ եղբայրներուն: Մեծ որդանոց-արհեստանոցներ բանալու համար անօրինակ նպատակներ չեն բաւեր: Այս նշանակալից եղանակն անկախ երկու կարեւոր կտակներ, որոնց գործադրութիւնը ալիս վայրկեան մը լակ յետաձգելու չէ մեր ազգային վարչութիւնը: Իստանբուլի և Գաղաթիւի օգնական կտակներուն գործադրութիւնը նախախնամական հանգամանք մը ստացած է այժմ: Ասիկ աւելի յարմար առիթի կարելի է ապահով արդեօք: Իստանբուլի կտակներ իր յառաջումի հրատարակութեան համար որոշ ժամանակ ընչ չէր նշանակած և այդ անօգուտ բառգրքի մէջ աւելորդ հրատարակութեան խնդիրը կարծեմ թէ աւելի հրատարակ հանգամանք մը ստացած քան թէ սրբերու համար կտակուած գումարին օր առաջ իր նպատակին յատկացուրը: Ի՞նչ ստիպողական պէտք կ'որ 2500 ոսկի այժմէն յատկացնել այս ապահովութեան հրատարակութեան համար, երբ նոյն դրամով կարելի էր այժմէն հարկաւոր որբերու կեանք ապահովել և տարիներ վերջը Իստանբուլի անշարժ կալուածներու հասցիովէն բաւարարել ծախքը հոգալ: Կը յուսանք թէ նորընտիր Քաղաք, ժողովրդ մեծ որդանոց-արհեստանոցներու հիմնադրութեան խնդիրն առաջնակարգ կ'արեւորութիւն կ'ընծայէ և թէ Իստանբուլի, թէ Գաղաթիւի օգնական կտակներով մեծ-որդանոցներու հիմնադրութեան կը ձեռնարկէ, ուր կարելի կ'ըլլայ վերջնական ստուար թիւով որբեր պատուարել:

Այս, զօրադարձը շատ ճիշտ նկատելիք, սակայն կը կարծէք որ ոչ և է բան մը ընել կարելի չէ:

Ի՞նչ, վարժապետ, ըսին ամեն կողմէն հետաքրքիր և անձկանալի զեղծայնութիւնը:

— Զգիտեմ, ես ալ այն է որ ձեզ կը հարցնեն: Օրինակի համար, կը խորհիմ, ըսաւ կամեալէն Պարոն Միլան ձայնով մը, որուն մէջ հազիւ կրնար գտնուիլ և ծածկիլ նորին դառն հեղուկները, օրինակի համար, կը խորհիմ զիմեյ երկու ցեղերուն, երկու աղանդներուն և մեծաւորներուն, խնդրելով որ իրենց կոխններուն և պատճառներուն մէջ բոլորովին անմեղ, անմասն և հեռի Ֆրանսերը, իրենց

և զանաւոր տղաքայ կեանքի լուրջ պայքարին համար գործնականապէս պատրաստելով միշտ մայր հոգի: Հայ արհեստագործութեան ծաղիկն:

ՃԱՄԱՆՈՒՄ

Տէր և Տիկին Աւետիս Աւետիքեան որ լուսական ամիսներէ ի վեր Եւրոպա կը գտնուէին, չարժուած մէջ քաղաքս վերադարձան:

ՏԵՂԱՍԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԾԱԿԱՆՈՒՄ համահարկը վերջնականապէս անհետացած կարելի է նկատել այդեւ քաղաքս մէջէն: Անցեալ չարաքի և կիրակի օրերը որ և է ծաղիկի գլխի պատահած չէ, միայն երկուշաբթի օր երկու հոգի մեռած են ծաղիկէն, մէկը Ա. Թրեֆիմով թաղին մէջ և միւսը Գաղաթիւ:

— Այի Թրեֆիմով թաղին բնակիչներուն մեծ մասը պատուաւատուած չլլալով, և շատերն ալ մերժելով պատուաւատուել, ընդհանրապէս ծաղկախոնքն բռնաւորներու ու մեծնորներու անձազգի մասամբ այդ թաղին մէջ կը պատահին. հիմա որ հիւանդութիւնը անհետանալով վրայ է ուրիշ թաղերէն, պատուաւատի մասին ցոյց տրուած այս անհոգւթիւնը ու անտարբերութիւնը կրնայ վտանգաւոր դառնալ և հիւանդութեան վերադառնալուն պատճառ ըլլալ: Այս նկատմամբ Առողջապահական վարչութեան և քաղաքապետութեան ուղարկութիւնը հրաւիրուած է հարկ եղած խտուրթիւնները գործադրելու յիշող թաղին մէջ և բոնի պատուաւատուելու. նոյնպէս ծանուցուած է Յունաց Առաջնորդարանին՝ պէտք եղած յորդորները կարգաւ ծաղկաբերդին օրպէս զի փութեան պատուաւատուել:

ՏԵԳԱՆՈՒՄ Իտալիէ վարժարանին տեսչութիւնը հրամայած է իր աշակերտներուն օր իրենց սովորական կամ ոչ-պաշտօնական զգեստներուն օձիկին վրայ կրեն մետաքսէ կամ սրբանայի բանուած վարժարանին անուան իրենց գործնական թրուածանշանը, բայց աշակերտներէն շատերը այդ հրամանին համակրած չլլալով, առջի օր ուղիւսէն չափ ուսանողները եւ ձախարակներ և վարժարան չեն ընդունուեր, առանց քննելու այս անհաղթանքութեան պատճառը, որովհետեւ ուսանողներէն շատերը՝ աղքատութեան պատճառաւ կրնայ ըլլալ որ չեն կրցած առ այդ պէտք եղած ծախքը հոգալ, կամ կարող ու բանող չունին, այս բանաւոր պատճառներէն դուրս՝ անհաղթանքը զանազան աշակերտները ի հարկէ պատճառ արժանի են, բայց աղքատութեան ներքին պատճառաւ անհաղթանքը զանազան աշակերտները խորովին վարժարանէն ձախարակ՝ բոլորովին հակառակ է մանկավարժական կանոններուն և մանաւանդ մեծ անխրաւթիւն մը թէ աշակերտին և թէ հասարակութեան համար՝ երբ յանդիմանել կուզուի զրիկը դրոյն իր օրուան դասերէն:

ԵՐԿՐԱՆՈՒՄ. ՊԱՆԳԱՅԻ քաղաքս մասնաձեւողին անդամ ընտրուած է Աստուրական Սինակի անդամներէն Միքայիլ Էֆ. Զամպաքեան, յաջորդելով հրաժարեալ Յակոբ Էֆ. Պալըզեանին:

Փոխադարձ վրէժնադրութեանց ատարկաց չլլանք...

— Անօգուտ, անօգուտ, չէ՞ որ Ռէս Մարիօն ճիշտ նկատեց, բաւով արդէն որ մեր տկարացումը և վնասը մեծ նոյնպէս, իրենց թշնամութեանց և վրէժի ծրագրութեան մէջ մասը կը կազմէ:

— Լաւ ուրեմն, թիւրս անօգուտ չլլալ զիմեյ նազաններուն և անոնցմէ զանգեք պահանջել ինքզինքնիս պաշտպանութեան համար, քանի որ մենք մեզի այդ միակ արքայադուրս ճարը ընելու համար անհոգ կը մնանք...

— Պայմանաւ մը, վարժապետ: Որ անոնց հետ միասին մեր խնամքներուն կ'որոգտուելու և վնասներու կրթութիւնը:

— Ինչո՞ւ չէ, խնամք, դուք հոս պիտի գտք ձեր արիւն կակաչ Հալիման ետ տանելու, մենք ալ զանք հո՞ն մեր Մուստեմը՝ որ տանելու եկած էք, ես խելու իրարու գլուխը ուսեցով:

Այս կատակարարութիւնը վայրկեան

ԱՏԱՆԱՅԻ տրվածեալներուն ի նպատակ մօտեցի և չընդունուերուն մէջ այս անգամ հարկաւոր քան զըջ, հանգանակուեր ու զրկուեր իզմիր, յանձնելու համար Օսմ. պանքային:

ԵՐԿՐԱՆՈՒՄ օր պարսկական խորհրդարանին բացման օրը ըլլալով, քաղաքիս պարսկ բնակիչները ազգային տոն կատարեցին. այս առիթով պարսկական հիւպատոս Ֆէլիքս Լուսն չորհրդարանին այցելութիւններ ընդունեց հիւպատոսարանին մէջ:

ՕՍՄ. ԱԶԳ. ԹԱՏԵՐԱՆՈՒՄԻՐԸ այսօր Մանիսա ուղևորեցաւ՝ տեղւոյն մէջ քանի մը ներկայացուցիչներ տալու համար:

ԱՆԱԼԷԶԻ մէջ ծաղիկի հիւանդութիւն ծագած ըլլալով, առ ի զուշութիւն մէկ չարաքիւն մէջ երկու հազարէն աւելի անձեր պատուաւատուած են, այնպէս որ մինչև հիմա միայն երեք հոգի բուժուեր են ծաղիկէ, օրոնցմէ երկուքը ատոյզային և մէկը մեռեր է: Ահաւասիկ պատուաւատի օգտակարութեան գործնական արդիւնքը:

ԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկեան Գոլֆին արեւիկն մեջ

Քաղաքիս Ե. Ք. Ընկերակցութեան կարգադրութեամբ այս գիշեր ժամը 8. 30 ին Ամերիկեան Գոլֆին սրահին մէջ պիտի առնանա՞նք կուսակալութեանս կրթական Տեսուչ Թեֆֆիկ պէյ, նիւթին է՝ «Ի՞նչ է մեր անհրաժեշտ պէտքը Հայրենիքի բարորութեան համար»: Բոլոր ուսուցիչները հայրենակցները պիտի կը հրաւիրուին: Մասնաւոր երգեցողութիւնք:

ՀԵՌԱԳԻՐ

Կ. ՊԱՆԱ, 2 հոգ.— Երեսփոխանական ժողովը ձեռնարկեց իր գլխաւոր ընտրութեան: Զօրաւոր մեծամասնութեամբ մը նախագահ վերընտրուեցաւ Ամէմ Ռիզա պէյ: Կ. Պարսկ երեսփոխան Մուսթաֆա Ասիֆ և Հայկալի երեսփոխան Էլ Պաթմանի Էֆ. զեր-նախագահ ընտրուեցան:

ՆՈՅՆ.— Մուլիմադ Երեսփոխան հա. խաղաճութեան պաշտօնին մէջ պահեց Սաիտ փաշան և զեր-նախագահութեան պաշտօնին մէջ՝ Մուսթաֆա փաշան:

ՆՈՅՆ.— Քաղաքական ինչ ինչ չըջա նախնոր մէջ միշտ կը խօսուի՝ Գահինի անգլանոց մասնակի փոփոխութեան հաւանականութեան վրայ: Թէև այս լուրերը կը հերքուին ուրիշ կողմերէ, ոմանք կը հաւատան՝ սակայն թէ այս փոփոխութիւնը տեղի պիտի ունենայ միմայն արտաքին գործոց, երկրագործական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւններուն մէջ, որովհետեւ կըսուի թէ Ռիֆայի փաշա և Հայաճեան Էֆենտի պաշտօնէ քաշուելու միտք ունեն:

ՆՈՅՆ.— Կը հաւատան թէ պաշտպան տէրութեանց վարչապետները չայտարարած են օսմ. դեսպաններուն թէ օսմ. կատարարութեան վերջին ծանուցակները չեն ընդունիր:

ԼՈՆՏՈՆ, 2 հոգ.— Կը լուր թէ Մանիկայի մէջ անուրի փոթորիկ մը պայթած և ահաղին վնասներ պատճառած է:

մը խնդացուց հերկաններուն երեսը, կարծես յիշեցնելով, որ հոն նշանաւորի ուրախ արարողութեան մէջ կը գտնուէին, բայց չի ջնջեց անոնց հոգեւոյն խորը թափանցած տխրութիւնը:

Վերջապէս նշանը մէջտեղ զրին և երեքը զիւրին տիրացուներուն հետ իր սովորական աղօթքները կարգաց վրան և արձաթիկայ մատանին, արձաթիկայ սուրբին նանկով Մուստեմին, զեր զիւրին կորած Մուստեմին, մտորը դրան:

Բարով ինչքով ըլլայ, աղէկ կ'ա, նշանակալի հետ մէկ քարձի վրայ ձերանաք, Աստուծոյ օրհնութիւն և Հայր Արքանաւոր լուրերէն ձեր վրայ ըլլայ ու չար աչքէ, չար փորձանքներէ ազատ մնաք:

— Ամէն, ամէն, գտապէս ներկաները սրտազին և շնորհաւորութեանց չարքը և բարեկամութեանց անհատուած խօսքերը տուեր լլցուցին:

Այս արարողութիւնը ընկալին վերջ, Ռէս Մարիօնի հրամանաւ միջոց և ու

ԳԵՂՈՒՆԻ՝ Ի ՆՊԱՍՏ ԿԻՒԻԿԻՈՅ

1909 թ. Գեղուհին իր սովորական դիրքով լոյս պիտի տանէ զեկտեմբերի վերջերը իր Բացարկ թիւ մը՝ ի նպատակ իր լոյս ազգայններու: Գիշին է՝ 25 դահեկան, 5 ֆր. 2 բուլլի, 1 տոլար: Անոնք՝ օրոնք իրենց թշուառ հայրենակցներուն փոքր նպատակ մը ընելու արամազիր են իրենց ստոյն վրայ պիտի ունենան չքեղ Գեղուհին:

Գեղուհին պիտի զարդարուի ազգային և եւրոպայի նշանաւոր գրագէտներու յօդուածներով, համալսարանային զեղարուստական նկարներով, ազգային և համազգային կեանքը պատմող պատկերներով: Դիմիլ Rédaction de la Revue «Pazmanavep» Venise (Italie).

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿ 3/16 ՆՈՅՆՄ. 1909

ԲԱՄԱԿ		Սիւլիթ
Լիւրուլ	Յունի. Փետր.	7 57
	Մայիս Յունիս	7 66
Նիւ-Եօք	Յունիս	14 57
	Մայիս	14 92
	ՍՈՒՐՃ	
Լոստոն	Մայիս	32/9
	ՇԳԱՍՐ	
»	Դեկտ.	12 1/2
	ՏՈՐԵՆ	
Լիւրուլ	Դեկտ.	7/11 3/4

ԳՈՐԻ.— Հասած 509 պրկ. գին տեսական 18 1/2—18 1/2, ատալին 17 3/4—18 3/4, երկրորդ 17—17 1/4, երրորդ 16 1/2—17, պիկարէ 16 1/2—17, ուշաք՝ 18 1/2—19, ատալին 18 1/2—19, երկրորդ 18 1/2—18 1/2.

ՏՈՐԵՆ.— Հասած պրկ. գին տեսական 90—102, Մերսին 88—94, Խաւրան 88—98, Սիրիս 85—103, Ուշաք 88—107:

ՊԱՔԱՅ.— Հասած պրկ. գին 40 1/4.

ԲԱՄԱԿ.— Մախուած 120 պլ. Եւրի 465 զրչ., Ամերիկեան 30 պլ. 480 զրչ.:

ՄԵՐ ՏԱՐԵՅՈՅՅՈՒՄԸ

Հրատարակութիւն «Մանր»-ի,

Կ. Պարսկ, Գաղաթիւ:

Ճարտան նորութիւնը պիտի ըլլայ այս տարեցոյցը, որ կը պարունակէ կրթական, վարչական, պատմական, բանաստեղծական բաժիններ, անտիկ լուսանկարներով և ծաղկապատկերներով ճոխացած: Ամէնէն ծանօթ գրագէտները իրենց տաղանդին ծաղիկները Մեր տարեցոյցին մէջ տպած են: Հիմա ընդհանրապէս չեն ձեռնարարութիւններ կատարել: Իզմիրի համար կ'ընդունուին Մամուրեան Տպարան:

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՇՊԵՆԱԿԱՅԻՆ

ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրէն միշտ և նախ Եւրոպ. միայն ՊԱՔԱՅԸ: Ամենամեծ շոքեանաւ ներքով, արագ, հանգիստ ու ազատ ձախարակութիւն:

Գ Ի Մ Ե Ց Ի Ք

Հ. ՇԱՀՆՈՒՄԻ

Բաւած Հօգիւշի

50—19

տեղիքներ մէջ բերին, գինու և օղիի ամաններով միտան:

Միայն վարժապետը, Ռէս Մարիօն և մէկ երկու ուրիշ զիւղացիք, չարաւտիկային և երկար տանի իրարու հետ կամացուկ փախուց խորհրդակցել: Միմայնը օղիի և գինու չորիկէն տարուած մոռնալու ջանադին ամէն ինչ և իրենց ցար և ուշադրութիւն չի զարձուցնին անոնց, որոնց համար, որոնց աչքին, արդարեւ օրուան հանդիսաւոր և նուիրական արարողութեան ուրախ արտապրութիւններ և հրապրող կորած էր, վարդաւոր, անձնօթի և անստոյգ ապագայի անխուսափելի զօրազուրկեանց մտածումին ի յուշ:

Կարծես, հո՞ն, այդ տան մէջ, չէ թէ նշանաւորի, այլ մեռելաթաղի մը տիւրը ձայն եկած ըլլային...

(Շարունակելի)

ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ Լ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԻ
ՆՈՐԱԶԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՅԵՓԱՆ ԻՓԼԻՔԵԱՆ
ՖՐԱՆԿԱՅ ԹԱՂ

Ստացած ենք ձերան եղանակին համար
վերջին նորաձև ուժեղ տեսակները ու
բնական գլխարկներն են:

Բրդեղին. Տըրա առաջին - Diagonale -
Sati: Directoire օտարոտ - քաղցրներ -
schatung էլերի - և գունաւոր - քաղցրայ
վերջին ֆանելայն և այլն:

Պոնտեյլ. Ֆանելայն. քաղցրայ, գունաւոր,
Combination, Wolsey կործանում - քաղցր, օ
փողկապ - Jerseys, բիճամու - էշար (mo
ter Scarves) - Պոնտեյլայն - պատ
րաստ ստրոններ և այլն:

Ճեմակեղին. Ջանազան Horrocks
Miller et Co խաւաններ, Պոնտեյլ, խաւը
ներ, սեղանի բլիւզ, ծածկոյններ - Conver
tures de voyages և այլն:

Մէքսիկ. Ջանազան քաղցր և կաշի
(Dent Allroff te Co) սանար, գոտի, քաղ
նիւ, օճաւ, Wenderfil (Paris C. B.
Rocca) և ուրիշ գունաւոր հոսեղներ -
կանանց վերջին (Peter Pan) օճիկներ են:

Սմեն երկաւարի օրեր կաւաւանք կը
ծախուին:
150-81

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՏԻՊԱՐ ԱՊԱՀՈՎ ԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՊԷՏՔ

Է

ԸԼԼԱՏ

ԱՍԺԻՏԵԼԻ

ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

ՄԸ

ՄԷԿ ԲԱՌՈՎ

ՍՈՒՐԶԱԿ ՄԸ

ՈՐ ԱՊԱՀՈՎԷ

Որ արտադրողը պատկառելի փոխադր ատանց աւելցող վճարումի:
Մասնակի 100% արժեքով խնայում են:

Որ ասոյ տի խաւանը ԲԻՐՆԵՐՑԻՆ վրայ

Որ ասոյ մէջ նշանակուած և արտադրուած բլան

Որ երբէք չի գաղթի արմէք ունենալէ վճարումներու գաղաղութով:
Որ ներկայացնէ մեծ զիւրաթիւներ յարմարելով ապահովագրութիւն պէտքերուն:

Որ ասոյ տեսակի գիւրտ թիւներու տայ,
մասնաւորապէս հաշուակցող թիւան մասին:

Ասոյ երկրորդը

Եւ նուազագոյնը փոխարժեքով:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆԸ սխաւալ:

Փոխառութեան արժեքներ

Գանձիկի գումարներու արժեքը

Ապահովագրութեան խնայարի շարունակուող վճա

րումէն վերջ:

Ապահովագրութեանց արժեքը:

Գանձիկի գումար:

Վճարուած գերծ ապահովագրութեան:

Յիշանա եկամուտներով:

Եւ միանգամայն այս բոլոր ստաւելումները

մասնակի կերպով:

Երաշխաստութիւն ցնեքուց

Ուսուցչութիւն ցնեքուց:

Առատաձեւ ցնեքուց և պայմաններուն:

Այս սխալար ապահովագրութիւնը իրագործուած է

ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ “ԷՔԻԹԱՊԼԸ”-ԻՆ ՆՈՐ ԲՈԼԻՍՈՎԸ

Որ Երաշխաստութեանց գումարը կ'անցնի 2 ՄԻԷՄ 500 ՄԻԷՄ Ժրանքի
Եւ որ ամսական գումարը ապահովագրութեան շահ աւելի է 3 » 500 » » է

Նոր պայմանագրութեան օրինակը և ամէն տեսակ տեղեկութիւնները հաճախորդներուն մասին, ձրիապէս կը գրուին փախ
թղթերու ելիէ գիւմնի իրավիճակը ընդհանուր գործակալներուն:

150-3

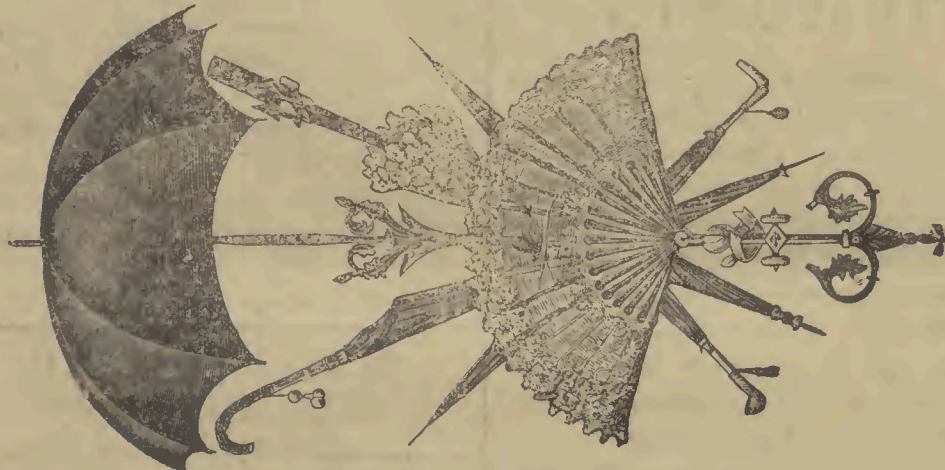
Լ. Լ. Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

ԴԻՍԵՑԷՔ

Եղանակին յարմար նիւրեր գնելու,
աժաւ, հաշակարու, տիւրն:

ԷՔԼԷՐԻ

Եւ նորաձևներ, Գաւազաններ,

Հաստիկներ, Մուշակներ, Պայուսակներ, Եւն. Եւն. Եւն.:

150-01 Հասցէ՝ ՅԱԿՈՐ ՊՈՍԹԱՆՃԵԱՆ - ՇԻՃԵԼԻՔ - ԲՁՄԻՔ

ԹԱԳԻՐ ԱՆԱՆԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ

ՎԱՃԱՆԱԼ ԲԱՐԻՔԻ ԱՎԱՐՄԱՅԵՆ

Չախա Պէղեղեկն բիւ 4 - Իրմիր

Պատիւ ունիմ ծանուցանելու յարգելի
յաճախորդներուն թէ, վերջինք Եւրոպա
երթալով վաճառատունն անգլիական և
գաղղիական դիմացիուն, ընտիր և ամէն
եղանակի յարմար կերպաններով ճոխա
ցուցած եմ, ինչպէս նաեւ իրական սեռի
նորաձևութեան համեմատ հազուադէպ պատ
րաստելու մէջ արհեստա կատարելագոր
ծած եմ, հետևաբար բլլալիք ամենայն
տիւն ապացրանքն իսկ ամեն կերպով գոհ
ձգելու վստահելի վիճակին մէջ կը գըս
նուրիմ:

---ԳԻՆԵՐ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԵՆ---

50-43

ԲՈՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵԼԻ Ս. ԲԵԴՐՁՊՈՒՐԿ

Դրամադրութիւն ամբողջութեամբ

Թեմար արուած Ֆր. 10.666.660

Պահուստի գումար » 187.322.000

Ապահովագր. վճարուած » 581.115.600

Ապահովագր. վճարուած » 83.232.000

1908 ընդունուած » 83.232.000

Ապահովագրութիւնը Կրակի դէմ,
Փոխադրութեանց դէմ, Կեանքի հա
մար, Ստեղծեալի արկածներու դէմ,
Ճարտարական ամեն վստահներու
համար ցնահ եւն. եւն.:

Տեղեկութեանց համար գիւմնի ընդհ.
ներկայացուցիչներուն:

ՄՈՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԲԱՆՏԱԼԻՐՈՆ

Բաւածը Եւրոպ 14

150-24

ԴԵՂԱՐԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Պ. ՏԵՐ ԵԱԿՈՎԻԹԵԱՆ

ԲԵՇԻՏԻՑԷ ԶԱՏՏԷՍԻ Թ. 119

Տօք. Ժ. Կոտարո, - Գաղղիայ Մօն
բէլիէի բժիկ. համալսարանէն, նախկին
արտաքին և ներքին բժիկ, վիրաբոյժ
մանկաբույժ, անգամ Գաղղիայ Լնդէ.
բժիկան Միտիլեան, - հիւանդներ կ'ըն
դունին ամէն օր Ժ. 10-10.30 «Հայաս
տան» գեղարանը:

Նոյն գեղարանը կը յաճախեն Տօք. Ե.
Դոլմաթիս Ժ. 8.30-10 Կ. Ա., Օր. Ա.
Տէփուհան Բէ. և Ե. օրերը Ժ. 11-12,
Տօք. Ալլապիլի բժիկ քաղաքագիտու
թեան, Տօք. Ռ. Գ. Գալալիան Ժամը
11-12 Կ. Ա.:

20-5

ԴԵՂԱՐԱՆ “ԱՐԵԱԼՈՅՈՒ”

ԲԵՇԻՏԻՑԷ ԶԱՏՏԷՍԻ Թ. 77

Տիպիթի Անտոնիանովի (վկայեալ դե
ղագործ) կողմէ վերջինք ծախու ամենու
ըլլալով «Արշալոյս» գեղարանը, պատիւ
ունի ծանուցանել արդոյ հասարակութեան
թէ գեղարանը նորագոյն է և Եւրոպային
նոր և թարմ գեղեր ստացած ըլլալով,
ամենայն զգուշութեամբ և արհեստի պա
հանջով բոլոր կատարելութիւններով կը
պատրաստէ գեղագիրները, թէ՛ մաքուր
և թէ՛ աման գիւմն:

Դեղարանը կը յաճախեն ամէն օր Եւրո
պայ մասերու հմուտ և կարող բժիկներ
որոնք կրնան դարմանել հոն դիմող հի
ւանդները:

Դեղարանը բաց է նաեւ գիւմնի ընդ.
րով գիւմնի ընդհ. և Կ'ընէ:

15-15

NATIONAL UNION SOCIETY LTD

ՈՐՈՒ ԳՈՐԾԸ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄ ՈՒ ԵՐԱՇԽԱՏՈՒՄ Է

PHOENIX ASSURANCE COMPANY LTD

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄ ԼՕՆՏՏՕՆԻ ՄԷՋ 1782ԻՆ

ՀՐԴԵՂԻ ԶԻՒՂ ԴՐԱՄԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՀԵՍՑ

Ա. Ո. 4.500.000

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

» » 1.500.000

ՄԻՆՁԵՒ ԱՅՍՈՐ ՎՃԱՐՈՒՄ ՎԵՍԻՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՐԷՆԸ

» » 45.000.000

Այս հանրածանօթ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ամեն տեսակ շէնքեր, սպորանք,
կարասիք, եւն նպաստաւ որ պայմաններով:

150-72

ԲԶՄԻՔԻ ԼՐԱՋՈՐ ՆԵՐԿԱՅՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ

Լ. Լ. Լ. ՎԱՐՊԵՏԵԱՆ

Տիւ Եւրոպ Կոստանք Սիւրիստանի ֆէրիսան, Թիւ 9-13

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

ՌՈՅԱԼ ԷՔՉԵՆՃ

ՀՐԴԵՂԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնալ 1720ԻՆ ԼՕՆՏՏՕՆ

Գոյը ընկերութեան Ա. Ո. 5.000.000

Վճարուող Ապահովագրութեան արու » » 42.000.000

ՀՐԴԵՂԻ ԶԻՒՂ. - Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հիւանդի գէմ ամէն տեսակ
կարասիք, կարասիք, սպորանք, նպաստաւ որ պայմաններով:

ԿԵՆԱՐԻ ԶԻՒՂ. - Ընկերութիւնը նպաստաւ որ պայմաններով կ'ապահովագրէ,
Ամբողջ կեանքի տեղադրութեան վրայ, Խաւս ապահովագրութիւնը, Ընկերութեան
ապահովագրութիւն են. Եւն. Աւելի մանրամասնութեանց համար գիւմնի:

Կ. Ո. ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ Ս. ՈՒԹՅՈՂ ԵՒ ԸՆԿ.

Քննիչ պատուիրակ Ընդհ. Գործակալներ

150-6

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԻ

ՔԱՄԷԼԻԱԻ

(Նախորդ Սաւարիթի)

ՄԱՍՆԱՃԻՂ ՖՐԱՆԿԱՅ ԹԱՂ Թ. 33

Վաճառատուն մէջ կը դառնին ամեն հաշակի յարմար սպորանքներ
Ջանաչին յաւաքիկայ եղանակին համար, ընդունած ենք մեծաքանակ ապ
րանք, որոնք պիտի կրնան գոհացնել ամեն նորաձևակները
Դիւերուն անհամեմատ ամուրթիւնը, սպորանքներու ստիւնութիւն ամբող
ջելի են:

Այցելիցէք անգամ մը ՔԱՄԷԼԻԱՅԻ Վաճառատունը համարուելու համար:

150-81

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԻ

ԳԱԼՓԱԳԵԱՆ ԵՒ ԿԻԻՐԻԻՆԼԵԱՆ

Ի ՖՐԱՆԿԱՅ ԹԱՂ

Պատիւ ունինք յաւատարմի մեր արդոյ յաճախորդաց թէ՛ 11 Հոկտ. 1909՝ սկը
ալ, մեր վաճառատանց մէջ իրենց արտադրութեան սակ պիտի ունենան նորաձե
վութեանց հետեւալ Ժուրնալները: Ինչպէ՛ս Le chic, L'Elite, Robes de Bal, La con
uriere Parisienne, La Tailleur de Paris, Les Blouses de la saison, Façon Tailleur,
Album de Blouses, Jupes Noavolles, Modes d'Enfants և Lingerie Parisienne etc. etc
Մանիֆաթօրայի գործին անպիտի պաշտօնեաներ կ'աւելին գիւմնի վերոյիշեալ
վաճառատունը:

150-39